
НИШКИ ГРАД

Озидан је дуж Нишаве с десне стране, спрам вароши. Испод града је део вароши "Београдски крај", а више града је "Јагодин мала". Иза града је пукла велика пољана: дивно место за варош.

Сл. 11 Унутрашњост тврђаве 1888. година

Најлепше, узвишено место заузима велика грађевина, град, који је без сумње изменио доста заповедника, царева, народа и господара, док није дошао опет у својину свом природном власнику – Краљевини Србији.

По мњењу војника и по искуству од 1877. године – нишки град није за данашње оружје. Он је Нишу само сметња у миру а опасан у рату. Обрана Ниша јесу брег Виник и Горица. То су нишки градови. То знамо и ми, кад смо Ниш освајали, да кад је пала Горица – пао је и Ниш јер са Горице може камењем у Ниш да се гађа!

Овај град ваља дакле срушити!

Као зидарско дело нишки је град лепа творевина правилна тврђава, са лепим планом зидан. Сав је од тесана камена. Унутра је раван и простран. Многе су грађевине у њему опале и орушене. Сад је тамо канцеларија команданта града, а мислим и казнени завод. Главна за- даћа града јесте сад: што је он мунициона остава и арсенал за оружије, које се или од Турака затекло или су га Срби донели. Но ако је у граду барут – то не сме да буде јер је близу вароши. А на Винику је и онако подигнута нова барутана. А ако је град само шупа за смештај разног оружија, топова и пушака, онда га опет ваља порушити, – јер што ће држави тако скупоцена (иако од старих заостала) шупа, кад је вароши и околини већа корист, ако тога града нема а од његова материјала даје се свашта озидати.

Дакле свакојако га ваља, и то што скорије порушити и школе и надлежательства зидати.

Но како да се разори један читав град?!

Ово питање постављају људи у Нишу у разговору и неки га решавају помоћу – 100 хиљада дуката, које би, веле, ваљало утрошити, док се град, разори!! Наравно, кад би га на наднице рушили. И ова околност дубоко заиста засеца у питање о рушењу града нишког.

Но кад се узме у обзир да су сви бедеми нишког града зидати врло лепим, правилним и добрим *иесаним каменом* (а не циглом).

Кад се узме у обзир да се зид од тесана камена лакше руши но неправилно здепане и абоносане зидине од цигље;

Кад се узме у обзир да је у Нишу велика потреба за зидни материјал, поглавито камен;

Кад се погледа на напредак Ниша и кад се води брига о његовој будућности, онда што не би једна штета била промењена за неколико полза?....

Други опет поштују нишки град као старину, која је, веле стајала толико стотина година, па нека стоји и сад, још неку годину. Ниш се пак има куда ширити. – По свој прилици рушење града Ниша није баш тако дневна државна потреба и с тога нек му је проста "још нека година".

Но, при говору о рушењу градова, није згорег поменути, да има градова у Србији, које одиста ваља разорити. Такав је *град београдски*. Може се са историјског, са војничког и каквога хоћете гледишта говорити доста о овом граду, али са стране могућности наоружања, са стране обранбене, са стране корисности по *варош* Београд, може бити само једно и неподељено мњење да град београдски ваља разорити. Истој судби ваља предати и шабачки и смедеревски. Хтети наоружати београдски град, топовима новим и који далеко носе, стало би више но измена свију топова наше целокупне војске: а то је знате тешко и јесте бацање новаца у ендеке за које још не знамо да ли ћемо их моћи тиме заклонити па да за бедеме његове затворимо трећину све наше војске. Београд, *варош Београд*, као будућа велика варош, као средиште оријенталне трговине, као Краљевска престоница, као стовариште домаћег богатства, производа и капитала – ваља да буде слободна, тј. отворена варош без града и без опасности, које произилазе од тако опаког суседства као што су градови у близини вароши, које у време војне и опсаде страдају и бивају порушене. Наши су градови наша брда и наше планине. Данас се градови дижу за ноћ са земље, где требају и кад требају.